

ից չափ մը գործոց բարեկարգութեան, բայց հարկ չի կայ որ ասի-
կայ մետաղ մը կամ ուրիշ որ և իցէ բան մը լինի որ ըստ ինքեան
արժէք մ'ունենայ, այլ բաւական է որ պայմանագրեալ որ և իցէ
նիւթ մը լինի, ինչպէս է հիմա ընդունակութեան 4 տարածոցի և
ծանրութեան ասանորդական չափուց գրութիւնը, Սակայն եթէ ու-
ղենանք քննել թէ ինչ պէտք է լինի այս պայմանագրեալ իրը,
խօսքերնիս շատ կ'երկըննայ, առ որ պէտք է նախ և առաջ աղէկ մը
քննել հետազօտել քաղաքական անտեսութիւնը ամենայն պարա-
գայիք հանդերձ, զոր կը թողունք ընել և խորհրդածութեան առ-
նույ իմաստնագունից:

ՅՈՎՍԵԹ ՏԵ — ԱՄԵՋԵՐՍ

ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆ

ԺՈՂՈՋՐԴԱԿԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԾԷՃ

(Տես յէջ 48)

ԾՆՈՂՔ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ և մարդկային օրինօք ծնողաց աւանդեալ է
իրենց զաւակաց խնամքն ու պահպանութիւնն, և ասոր համար
կը պարտաւորին անդատին մատաղ հասակէն զանոնք առաքինու-
թեամբ սնուցանել, բաւական չհամարելով միայն զմարմին զարգա-
ցընել, զոր անբան անասունք ևս իրենց ծննդոց կ'ընեն:

Գլխաւոր փոյթերնէն մէկն ըլլայ պիտի հսկել զաւակաց առողջու-
թեան վրայ, և հեռի բռնել անոնցմէ որ և իցէ մարմնոյ տնհան-
գրստութեանց և թերութեանց առիթներն, որք յետոյ կրնան կենօք
չափ վրանիս տիրապետել: Կենանքն արդէն իսկ այնքան տաժանա-
կան է և լի թշուառութեամբ, քանի որ գեռ կը ժպտի մարդուս բո-
լոր անձին քաղովութիւնն ու աշխուժութիւնը, մինչև կը ջննայ բը-
նական ախտերով ձանձրութեանց և մեծագոյն վշտաց առջին առ-

նելու, որը ամեն վայրկեան աղէտը կը ծնանին, և մեծապէս անկա-
րող կ'ընեն զմեզ աշխատելու և ազատօրէն մեր գործարանները գործ-
ածելու:

Ենողք պարտին նախահոգակ խնամով հեռի բռնել իրենց որ-
դիններէն աղետալի ապագայ մը, յորում բազմաթիւ թշուառաց
համար նուազագոյն շարիք համարուած է մահն: Զանոնք իրենց
ապագայ կազմուածքին յայտարար հիւանդութիւններէն հեռի բըռ-
նելու համար, նշան մը տեսնուելուն պէս, պէտք է ծնողք իսկոյն
փորձ բժշկի մը խորհրդոց և առաջնորդութեան դիմեն, ի բաց թող-
լով դայեկաց միջամտութիւններն ու նպատամատոյց մտադրու-
թիւններն, յաճախ այնքան աղիտաբերը, որ եթէ հոչակաւոր ա-
ռողջաբանի մը խօսքով — « հիւանդ մանկիկն ուրիշ բան չէ բժշկ
չեղող անձանց համար՝ բայց եթէ կնքուած ծրար մը զոր արտաբերնք
և ոչ իսկ բանալ փորձելու յանդգնութիւնը կ'ունենան » — երեւ-
կայեկնք թէ սղբա ինչպէս մանկանց ներքին պէտքը կրնան նկատել:

Միշտ մտաց առջև ունենան ծնողք, որ ամենէն զօրաւոր կրթու-
թիւնն առ սրդիս՝ անձնական օրինակն է, որ օգտակարագոյն է և
ազդողագոյն քան զամէն դաս: Առաքինութեան ճամբուն մէջ զա-
ւակաց տպահով ընթացք տալու համար՝ պէտք է որ ծնողք քաղ-
ցրութեամբ անոնց սրտերը շահին. հրամայելով անոնց վրայ վստահու-
թիւն ազդել կարելի չէ, այլ ներշնչմամբ: Որդիք պէտք է կրթութիւն
բարոյականութեամբ, կրօնիք, հայրենասիրութեան ազատ զգաց-
մամբ, այլ ազատութեամբ՝ որ հիմնեալ առաքինութեան վրայ՝ առ
օրէնս յարգութեան մէջ չպակսին. հայրենիքը չի հայհոյեք զԱս-
տուած, չանարգեք զկրօնս:

Բարւոյն գործադրութեան մէջ վարժեցնենք՝ ըսել է որդւոց ամե-
նէն թանկագին ժառանգութիւն մը թողուլ. այսու կարելի է ըսել
որ օգտակար կ'ըլլանք նաև յետ մահու:

Յիրաւի գեղեցիկ ժառանգութիւն հօր, որ կարող է անկեղծօրէն
յիշեցնել որդւոյն՝ ինչ որ վիրգիլիոս Ենէասայ հօրը բերնէն անոր
ըսել կուտայ.

« Որդեակ, ինձմէ առաքինութիւն և ստոյգ աշխատութիւն սոր-
վէ, և յայլոց բարեբախտութիւն »:

Հարբ և մարբ, տղոց այքերը գոց են. ջանացէք բանալ զանոնք,
դարձնելով զիրենք առ մեծ լոյսն՝ առ սէրն Աստուծոյ, որոյ ցու-
մունքն են ընկերական սիրոյն մէջ: Համբ է նոցա ընդուն. դուք ա-
ռաջինն իղէք լուծելու և սորվեցնելու կարեկցութեան սիրալիր
խօսքեր իրենց նմանաց համար, և Հօրն հասարակաց օրհնութիւն
ները խնդրելու. իրենց սրտերը գոց է նման այն ծաղկանց որոց
կեանք կու տայ արչալոյսն. իրենց միտքը կոյս է տակաւին, ինչպէս
մարմար քարի կտոր մը որուն չէ դպած քանդակող գրիչն... փու-

թացէք գեղեցիկ և անամպ աւուր ճառագայթներ շողացնել այս ծաղկան վրայ, և այս անյարգ մարմարին վրայ դրոշմել ճամարտին ու գեղեցկին նախատիպ օրինակները: Ընկերութեան, ապագային համար ձեր բարեբար խնամքը պէտք է, 'ի փառս Աստուծոյ, ձեզ մնալով միայն պատասխանատուութիւն: Ծնողք, դաստիարակք, դուք այնպիսի աւանդ մ'ունիք ձեռքերնիդ՝ որ Աւետարանին միջի առակին դրամէն շատ աւելի արժէք ունի, զոր եթէ չի շահեցընէք՝ յետին վախառուէն աւելի յանցաւոր էք, որ մինչդեռ սա գարձոյց աւանդն ամբողջ, դուք զայն ևս ընելու կարող չըլլաք պիտի:

Ամենամեծ յարգ և կարևորոյքիւն պէտք է մասկան, կ'ըսէին հիններն. ծնողք 'ի մասնաւորի պարտին ամէն նկատմունք անենալ առ որդիս, չերեցընելով երբէք նոցա առջև հասարակ իրաց ակնոր. կութիւններ, մանաւանդ քիչ համեստ ու ցած գործերու, որ կրնան անոնց սրտերուն մէջ գէշ տպաւորութիւններ թողուլ. առաքինութիւնն աչաց կը նմանի, որ եթէ մնասակար ու խայթող իրաց վրայ սեռեալ կենայ, կը տկարանայ: Մտածենք որ նոցա ապագայն մեր ձեռքն է, եթէ միայն օրինակաւ սորվեցընենք իրենց առաքինութեան գործադրութիւնն, որ սովորաբար վարձ մ'ունի, գէթ յին. քեան, մեր խղճմտանաց մէջ, որուն համար ճիւղսթի կըսէր ան. դադար:

«Տեսէք, հուսկ ապա բարի մարդիկ են խորագէտք. ստոյգ ան. խելք՝ անզգամներն են»:

Շատ կը հանդիպի դժբախտարար ընտանեաց մէջ՝ որ ծնողք 'ի կրթութիւն իրենց զաւակաց փոխանակ բարի օրինակներ ընծա. յելու, ամէն տեսակ անիծիւք, հայհոյանօք և գայթակղութեամբ՝ իրենց որդւոց բարոյական կործանումը կը պատրաստեն, չըսենք նաև ֆիզիքական՝ անխնամ երեսի վրայ թողլով և անգութ ծառայութեանց ենթարկելով:

Կը հանդիպի դարձեալ ոչ քիչ անգամ, որ որդիք, պարտին իրենց տկարութիւնն ստանձնել թէ մարմնական կազմութեան ախտեր՝ ժառանգական հիւանդութիւններով, և թէ չարաբաստիկ կացութեան մի դառնութիւններն՝ որ արդիւնք է ծնողաց զեղխ բարօ. յից, մինչդեռ յաճախ ծնողաց լոկ ախտերն յաջողութեամբ կ'անց. նին որդւոց, առանց իրենց առաքինութիւններն անոնց սրտին մէջ կենդանանալու:

Քաջածանօթ ըլլալով այս սկզբունքս թէ բարի սովորութեան ծը. նունդ է բարի աւողջութիւնն, պէտք էին մարդիկ ամաչել տեսնելով որ աշխարհ այնքան բազմաթիւ հիւանդութիւններէ կը տան. ջուր:

Սովորութիւն ընեն ծնողք իրենց ընտանեկան յարկին մէջ կե. նաց ամէն օրինաւոր հաճոյք հայթայթելու. սիրեն թող իրենց զա.

ւակները, այն քաղցր էակներն, որք թէ և պատճառք են կերպ կերպ հոգածութեանց, կ'ընծայեն նա այնքան սիրալիր սրտի զեղմունքներ: Հոգ ունենան նոցա առողջութեան վրայ՝ որ յաճախ դիւրաւ կը փնտսի, նոցա կրթութեան և դաստիարակութեան. մտադիր ըլլան նոցա սրտին մէջ բարի ձկտումներ զարգացնելու, քայցր և մխիթարական ընեն ըստ կարի նոցա գոյութիւնը. վասն զի եղեռն կը համարուի որ մանուկն, այսինքն է անմեղութիւնն, իր տանջանք որիչին յանցանքը քաւել ստիպուի:

Մանկան ապագայն իր առաջին քայլերէն կախումն ունի. մարդուս վիճակն իր կենաց ընթացից մէջ, և 'ի մասնաւորի ծերութեան մէջ, ընդհանրապէս այն է միշտ՝ ինչ որ մանկութեան և երիտասարդութեան ատեն պատրաստեք է: Փայտորդն կամաց կամաց կը կըրծէ՝ բայց կը փնտսէ կը տկարացնէ զկաղնին. կաթիլն ինկնելով քար կը փորէ:

Նմանօրինակ գէշ հետեւութեանց առջին առնելու համար՝ հարկ է որդւոց միտութեանց վրայ հսկել, իրենց զնացից և ընկերաց վրայ՝ որք յաճախ նոցա կորստեան պատճառ են, ուշադիր ըլլալով մասնաւորապէս խօսածնուն, զի սովորաբար լեզունին նշանացոյց է իրենց հոգւոյն վիճակին, ինչպէս ստամոքսինն է բժշկաց առջև:

Որչափ թշուառական ծնողք իրենց սիրելի որդւոց կորուստը պիտի չլային, եթէ կանխաւ գիտնային զանոնք զգուշացընել բարի խնդրանքով և աւելի նա բարի օրինակներով, անհաւատութեան վրտանգաւոր սկզբանց դէմ, և ամէն տեսակ որոգայթագիր հրապուրանաց՝ որք առաջին անգամ աշխարհ մանեւու ատեննին իրենց վրայ յարձակեցան:

Ամէն ջանք թափելու է ժողովրդեան որդւոց սրտին մէջ սիրալիր և ազնուական զգացումներ շնչելու, ժամանակին իրենց կրթութեան հոգ տանելով, որ յետոյ պատուաւոր արհեստի մը գործադրութեամբ, կարենայ վայելուչ ապագայ մ'առնին իրենց:

Թող լինի խնայումիւն ամէն բանի վրայ, բայց ոչ տղայոց սրտին և իմացականութեան վրայ:

Զգուշանանք ուրեմն, վասն զի միլութեան ճանաչումն և սրտմաշուք սովորաբար ուշ կը հասնին, որ է ըսել՝ երբ այլ ևս դարմանելու ժամանակ չկայ:

Շարունակելի

